SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA YVESA BOTA,

predstavljeni 19. maja 2009 [1]

1. Sodišče mora s to zadevo prvič razložiti Konvencijo o uporabi prava v pogodbenih obligacijskih razmerjih [2] in posebno člen 4 te konvencije, s katerim se vzpostavlja mehanizem za določitev uporabe prava za pogodbo, če ga pogodbeni stranki ne izbereta.

2. V tej zadevi se mora Sodišče opredeliti do vprašanja, katero pravo v skladu s to določbo velja za pogodbo, katere predmet je zagotovitev prevoznega sredstva za prevoz blaga za določen prevoz.

3. V členu 4(1), prvi stavek, Rimske konvencije je namreč določeno splošno pravilo, ki določa pravo, ki se uporablja za pogodbo, v kateri pogodbeni stranki ne izbereta prava; v členu 4(2) je določena splošna domneva, v členu 4(4) pa posebna domneva, ki se uporablja za pogodbo o prevozu blaga.

4. Poleg tega je na Sodišče naslovljeno vprašanje o tem, ali lahko za del pogodbe, kot je ta v postopku v glavni stvari, v skladu s členom 4(1), drugi stavek, Rimske konvencije velja pravo druge države, kot je tista, s katero je celotna pogodba najtesneje povezana.

5. V teh sklepnih predlogih bom navedel razloge, zaradi katerih menim, da pogodba, katere predmet je zagotovitev prevoznega sredstva za prevoz blaga za določen prevoz, ne spada na področje uporabe člena 4(4) Rimske konvencije, če je poslovna enota podjetja, odgovornega za zagotovitev tega prevoznega sredstva, v drugi državi članici, kot je tista, v kateri je kraj nakladanja ali razkladanja ali glavna poslovna enota sopogodbenice.

6. Nato bom razložil, zakaj mora po mojem mnenju nacionalno sodišče pri opredelitvi prava, ki se uporablja za to pogodbo, v skladu s členom 4(1), prvi stavek, Rimske konvencije določiti pravo države, s katero je ta pogodba najtesneje povezana.

1 – Jezik izvirnika: francoščina.

2 – Konvencija, na voljo za podpis 19. junija 1980 v Rimu (UL L 266, str. 1, v nadaljevanju: Rimska konvencija).

7. Nazadnje bom opozoril na razloge, zaradi katerih menim, da za del pogodbe v postopku v glavni stvari ne more veljati pravo druge države, kot je tista, s katero je ta pogodba najtesneje povezana.

I – Pravni okvir

8. Rimska konvencija je začela veljati 1. aprila 1991. Države pogodbenice so tedaj želele odpraviti številna kolizijska pravila s poenotenjem pravil o pravu, ki se uporablja v pogodbenih obligacijskih razmerjih.

9. Pravila Rimske konvencije v skladu z njenim členom 1 uporabljajo za pogodbena obligacijska razmerja v vseh primerih, ko je treba izbrati med pravi več držav, razen za nekatera področja, navedena v členu 1(2). [3]

10. V členu 3 Rimske konvencije je določeno načelo avtonomije volje strank. V skladu s to določbo namreč „[p]ogodbo ureja pravo, ki ga izbereta pogodbeni stranki. Izbira pogodbenih strank mora biti izražena izrecno ali pa mora dovolj nedvoumno izhajati iz pogodbenih določil ali okoliščin primera. Pogodbeni stranki se lahko dogovorita, da se izbrano pravo uporablja za pogodbo v celoti ali le za njen del.“

11. Če pogodbeni stranki ne izbereta prava, je v Rimski konvenciji navedeno splošno načelo, skupno vsem pogodbam za določitev prava, ki se uporablja, skupaj z domnevami.

12. V skladu s členom 4(1) te konvencije, „[č]e pogodbeni stranki nista izbrali prava v skladu s členom 3, se za pogodbo uporablja pravo države, s katero je ta pogodba najtesneje povezana. Če je mogoče posamezen del pogodbe ločiti od preostale pogodbe in je ta del tesneje povezan z drugo državo, se zanj lahko uporablja pravo te druge države.“

13. V členu 4(2) Rimske konvencije je določeno:

„Ob upoštevanju določb odstavka 5 se domneva, da je pogodba najtesneje povezana

3 – Na primer, gre za status, pravno ali poslovno sposobnost fizičnih oseb, pogodbena obligacijska razmerja, ki se nanašajo na oporoke in dedovanja, premoženjska razmerja iz zakonske zveze, pravice in obveznosti iz družinskih razmerij, starševstvo, zakonsko zvezo ali arbitražne dogovore in dogovore o izbiri sodišča.

z državo, v kateri ima pogodbena stranka, ki je dolžna opraviti za posamezno pogodbo značilno izpolnitev, v trenutku sklenitve pogodbe običajno prebivališče ali, v primeru subjekta s pravno osebnostjo ali brez nje, glavno upravo. Če pa ta pogodbena stranka pogodbo sklene v okviru opravljanja svoje gospodarske ali poklicne dejavnosti, se domneva, da je pogodba najtesneje povezana z državo, v kateri je glavna poslovna enota te pogodbene stranke, ali, če mora po pogodbi obveznosti izpolniti druga poslovna enota in ne glavna poslovna enota, državo, v kateri je ta druga poslovna enota.“

14. Za pogodbe o prevozu blaga velja posebna domneva. V skladu s členom 4(4) Rimske konvencije namreč „[d]omneva iz odstavka 2 ne velja za pogodbo o prevozu blaga. Če je država, v kateri ima prevoznik v trenutku sklenitve pogodbe svojo glavno poslovno enoto, hkrati tudi država kraja nakladanja ali kraja razkladanja ali država, kjer se nahaja glavna poslovna enota pošiljatelja, se domneva, da je pogodba najtesneje povezana s to državo.“

15. V tej določbi je nato določeno, da „[se] [z]a namene uporabe tega odstavka […] pogodba o zakupu vozila za en sam prevoz in druge pogodbe, katerih glavni namen je prevoz blaga, štejejo za pogodbe o prevozu blaga“.

16. Nazadnje je v Rimski konvenciji določena možnost, da nacionalno sodišče ovrže domnevo, navedeno v členu 4(2), če značilna izpolnitev ne more biti določena, in domneve iz člena 4(2), (3) in (4), če iz vseh okoliščin izhaja, da je pogodba tesneje povezana z drugo državo.

II – Dejansko stanje in postopek v glavni stvari

17. Intercontainer Interfrigo SC (v nadaljevanju: ICF) je družba s sedežem v Belgiji. Balkenende Oosthuizen BV (v nadaljevanju: Balkenende) in MIC Operations BV (v nadaljevanju: MIC) sta družbi s sedežem na Nizozemskem.

18. Družba ICF je v okviru projekta železniške povezave za prevoz blaga med Amsterdamom (Nizozemska) in Frankfurtom (Nemčija) zagotovila vagone družbi Balkenende za račun MIC. Družba ICF naj bi zagotovila prevoz po železnici in je zato kupila lokomotive in potrebne storitve. Družba MIC je tretji stranki oddala svoje zmogljivosti nakladanja in je morala nadzorovati izvedbeni del prevoza.

19. Stranke niso sklenile nobene pisne pogodbe. Družba ICF je poslala samo osnutek pogodbe, v katerem je bilo določeno, da za to pogodbo velja belgijsko pravo. Stranki tega osnutka pogodbe nista podpisali. Vendar so bili dogovori izvedeni med 20. oktobrom in 13. novembrom 1998 ter med 16. novembrom in 21. decembrom 1998.

20. Družba ICF je 27. novembra 1998 poslala družbi MIC prvi račun v višini 107.512,50 EUR za storitve, opravljene med 20. oktobrom in 13. novembrom 1998. Družbi MIC je bil 22. decembra 1998 poslan drugi račun v višini 67.100 EUR za izvedbo dogovorov med 16. novembrom in 21. decembrom 1998.

21. Ker družba MIC ni plačala računa z dne 27. novembra 1998, jo je družba ICF 7. septembra 2001 pozvala, naj ta račun poravna, vendar zaman.

22. Družba ICF je pri Rechtbank te Haarlem (Nizozemska) vložila tožbo in zahtevala, naj se družbama Balkenende in MIC naloži plačilo računa z dne 27. novembra 1998 in njemu pripadajoči davek na dodano vrednost skupaj z obrestmi in stroški. Družba ICF je trdila, da je pravo, ki velja za pogodbo, belgijsko pravo.

23. Rechtbank te Haarlem je s sodbo z dne 28. januarja 2004 presodilo, da za pogodbo velja nizozemsko pravo. Ker so terjatve družbe ICT v skladu z nizozemskim pravom zastarale, je tožbo razglasilo za nedopustno.

24. Družba ICF se je pritožila pri Gerechtshof te Amsterdam. To je potrdilo sodbo prve stopnje. Zavrnilo je predpostavko družbe ICF, v skladu s katero so stranke kot za pogodbo veljavno pravo izbrale belgijsko pravo, pri čemer je bila ta pogodba poslana družbama Balkenende in MIC, vendar je ti nista podpisali.

25. Družba ICF je pred Gerechtshof zatrjevala, da v skladu s členom 4(2) Rimske konvencije velja belgijsko pravo. Po mnenju tega sodišča je treba zadevno pogodbo v smislu člena 4(4), zadnji stavek, te konvencije obravnavati, kot da v glavnem zadeva prevoz blaga. Poleg tega je bila po mnenju tega sodišča pogodba tesneje povezana z Nizozemsko kot z Belgijo, tako da se domneva iz člena 4(2) te konvencije ni uporabljala.

26. Družba ICF je pri Hoge Raad der Nederlanden (Nizozemska) vložila pritožbo.

27. Predložitveno sodišče, ki dvomi o razlagi člena 4 Rimske konvencije, je Sodišču v predhodno odločanje predložilo vrsto vprašanj.

III – Vprašanja za predhodno odločanje

28. Hoge Raad der Nederlanden je prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali je treba člen 4(4) [Rimske konvencije] razlagati tako, da velja le za pogodbe o zakupu vozila za en sam prevoz in da druge oblike zakupa vozila ne spadajo na področje uporabe te določbe?

2. Če je odgovor na [prvo] vprašanje pritrdilen, ali je treba člen 4(4) [Rimske konvencije] razlagati tako, da kolikor se druge oblike zakupa nanašajo na prevoz blaga, zadevna pogodba v delu, v katerem se nanaša na ta prevoz, spada na področje uporabe te določbe, in da se pravo, ki velja za preostali del, določi na podlagi člena 4(2) [Rimske konvencije]?

3. Če je odgovor na [drugo vprašanje] pritrdilen, katerega izmed navedenih dveh pravnih sistemov je treba uporabiti pri presoji ugovora zastaranja, ki je bil podan glede zahteve, ki temelji na pogodbi?

4. Če se glavni del pogodbe nanaša na prevoz blaga, ali se delitev, navedena v [drugem vprašanju], ne sme upoštevati in ali je torej treba pravo, ki se uporablja za vse sestavne dele pogodbe, določiti v skladu s členom 4(4) [Rimske konvencije]?

5. Ali je treba izjemo iz drugega stavka člena 4(5) [Rimske konvencije] razlagati tako, da domneve iz člena 4, od (2) do (4), Konvencije iz leta 1980 ne veljajo le, če je glede na vse okoliščine očitno, da navedene navezovalne okoliščine nimajo prave navezne vrednosti, ali pa ne veljajo tudi v primeru, da je iz teh okoliščin jasno razvidno, da obstaja tesnejša povezava z drugo državo?“

IV – Analiza

A – *Uvodne ugotovitve*

29. Najprej je treba poudariti, da je Sodišče v skladu s protokoli z dne 19. decembra 1988 [4], ki so začeli veljati 1. avgusta 2004, pristojno za razlago določb Rimske konvencije.

30. Poleg tega ima Hoge Raad der Nederlanden v skladu s členom 2(a) Prvega protokola 89/128 pravico od Sodišča zahtevati, naj predhodno odloči o vprašanju, ki je bilo postavljeno v še nerešeni zadevi pred njim in ki se nanaša na razlago določb Rimske konvencije.

4 – Prvi protokol 89/128/EGS o razlagi Konvencije o pravu, ki se uporablja za pogodbene obveznosti, dane na voljo za podpis v Rimu 19. junija 1980, s strani Sodišča Evropskih skupnosti (UL 1989, L 48, str. 1), tudi konvencije o pristopu z dne 10. aprila 1984, 18. maja 1992 in 29. novembra 1996 in Drugi protokol 89/129/EGS o dodelitvi določenih pooblastil Sodišču Evropskih skupnosti za razlago Konvencije o pravu, ki se uporablja za pogodbene obveznosti, dane na voljo za podpis v Rimu 19. junija 1980 (UL 1989, L 48, str. 17) ter konvencije o pristopu z dne 10. aprila 1984, 18. maja 1992 in 29. novembra 1996.

B – *Vprašanja za predhodno odločanje*

31. Sodišče mora prvič razložiti Rimsko konvencijo in še natančneje določbo te konvencije, ki se nanaša na pravo, ki se uporablja za pogodbo, če ga pogodbeni stranki ne izbereta.

32. Za preučitev vprašanj za predhodno odločanje, ki jih je postavilo predložitveno sodišče, je treba predhodno predstaviti sistem, vzpostavljen z Rimsko konvencijo.

1. Sistem, vzpostavljen z Rimsko konvencijo

33. Države članice so v želji, da bi se nadaljevalo delo glede poenotenja prava na področju mednarodnega zasebnega prava, ki se je začelo s sprejetjem Bruseljske konvencije z dne 27. septembra 1968 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah [5], sprejele Rimsko konvencijo.

5 – UL 1972, L 299, str. 32. To konvencijo je nadomestila Uredba Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 2001, L 12, str. 1).

34. V skladu s preambulo je cilj te konvencije oblikovati enotna pravila za uporabo prava v pogodbenih obligacijskih razmerjih. V poročilu, ki se nanaša na Konvencijo o uporabi prava v pogodbenih obligacijskih razmerjih [6], je navedeno, da je ta konvencija nastala v želji, odpraviti nevšečnosti, ki nastanejo zaradi različnih kolizijskih pravil, še posebej na področju pogodb. Po mnenju g. Vogelaarja, takratnega generalnega direktorja za notranji trg in približevanje zakonodaj pri Komisiji, so bile velike prednosti Rimske konvencije, da se je zaradi nje zvišala stopnja pravne varnosti, okrepilo se je zaupanje v stabilnost pravnih odnosov, olajšali so se dogovori o pristojnosti glede na veljavno pravo, povečalo pa se je tudi varstvo že pridobljenih pravic v celotnem zasebnem pravu.

35. Cilj Rimske konvencije je torej poenotiti kolizijska pravila, da bi se uporabljalo isto pravo ne glede na to, kje je odločba izdana.

36. Za uresničitev tega cilja je v členu 3 Rimske konvencije določeno načelo avtonomije volje strank pri izbiri prava, ki se uporablja v pogodbenih obligacijskih razmerjih. V skladu s tem načelom, skupnim državam članicam, pogodbo ureja pravo, ki ga izbereta stranki.

37. Če stranki prava ne izbereta, ima sodišče na podlagi člena 4 Rimske konvencije na voljo potrebne elemente za določitev veljavnega prava. Sistem, ki se vzpostavlja s tem členom, je po mojem mnenju naslednji.

38. V členu 4(1) Rimske konvencije je določeno, da če pogodbeni stranki nista izbrali prava, „se za pogodbo uporablja pravo države, s katero je ta pogodba najtesneje povezana. Če je mogoče posamezen del pogodbe ločiti od preostale pogodbe in je ta del tesneje povezan z drugo državo, se zanj lahko uporablja pravo te druge države.“

39. Za prvi stavek te določbe, ki se morda zdi nekoliko nejasen, se zdi, da dejansko precej dobro izraža razumevanje sodišč držav članic.

40. Iz poročila Giuliano Lagarde je namreč razvidno, da v večini držav članic objektivno razumevanje za uporabo prava v pogodbi prevlada nad nespremenljivimi in neprilagodljivimi navezovalnimi elementi. [7] Če pogodbeni stranki ne izbereta prava, ki se uporablja

6 – Poročilo, ki sta ga pripravila M. Giuliano, profesor na Univerzi v Milanu, in P. Lagarde, profesor na Univerzi v Parizu I (UL 1980, C 282, str. 1, v nadaljevanju: poročilo Giuliano Lagarde).

7 – Glej člen 4(1) poročila Giuliano Lagarde.

za pogodbo, mora sodišče poiskati indice, na podlagi katerih lahko to pogodbo pripiše določeni državi.

41. Člen 4(2), drugi stavek, Rimske konvencije se nanaša na to, kar se običajno imenuje „razkosanje“ pogodbe. K tej možnosti razkosanja se bom podrobneje vrnil v zadnjem delu te razprave.

42. Dozdevno prožnost člena 4(1) Rimske konvencije nekoliko ovira cela vrsta domnev v naslednjih odstavkih.

43. Tako je v členu 4(2) Rimske konvencije določeno, da „se domneva, da je pogodba najtesneje povezana z državo, v kateri ima pogodbena stranka, ki je dolžna opraviti za posamezno pogodbo značilno izpolnitev, v trenutku sklenitve pogodbe običajno prebivališče ali, v primeru subjekta s pravno osebnostjo ali brez nje, glavno upravo. Če pa ta pogodbena stranka pogodbo sklene v okviru opravljanja svoje gospodarske ali poklicne dejavnosti, se domneva, da je pogodba najtesneje povezana z državo, v kateri je glavna poslovna enota te pogodbene stranke ali, če mora po pogodbi obveznosti izpolniti druga poslovna enota in ne glavna poslovna enota, država, v kateri je ta druga poslovna enota.“

44. V poročilu Giuliano Lagarde je navedeno, da ta določba konkretizira in objektivira pojem „najtesneje povezana“ ter zelo poenostavlja določitev prava, ki se uporablja za pogodbo, če ga pogodbeni stranki ne izbereta.[8] Prav tako je določeno, da povezovanje pogodbe „od znotraj“ preprečuje, da bi se to povezovanje zgodilo zaradi zunanjih elementov pogodbe, ki dejansko niso povezani z njo, kot sta nacionalnost strank ali kraj sklenitve pogodbe.[9]

45. Izbiro kraja prebivališča, glavne uprave ali poslovne enote ponudnika značilne izpolnitve, kot je ta iz prava, ki se uporablja za pogodbo, je mogoče po mojem mnenju prav tako pojasniti z dejstvom, da ima to pravo to prednost, da ga ponudnik te izpolnitve lahko zlahka pozna, zlasti brez jezikovne pregrade, in na katerega uporabo lahko zakonito računa.

46. Poleg tega bo ponudnik značilne izpolnitve zaradi svoje poklicne dejavnosti sklenil več pogodb. Torej se zdi iz praktičnih razlogov zaželeno, da za vse pogodbe, ki jih sklene, velja isto pravo. Seveda bi bilo mogoče ugovarjati, da v dvostranski pogodbi enako

8 – Glej člen 4(3), sedmi pododstavek, poročila Giuliano Lagarde.
9 – Glej člen 4(3), drugi pododstavek, poročila Giuliano Lagarde.

velja za sopogodbenico. Vendar v veliki večini primerov nasprotna izpolnitev obstaja samo v plačilu določene vsote denarja.

47. Izbira kraja prebivališča, glavne uprave ali poslovne enote ponudnika značilne izpolnitve za izbiro prava, ki se uporablja za pogodbo, se zdi torej najprimernejša.

48. Ta splošna domneva ima dve izjemi, navedeni v členu 4(3) in (4) Rimske konvencije.

49. In sicer, prvič, „[č]e je predmet pogodbe stvarna pravica na nepremičnini ali pravica do uporabe nepremičnine, se […] domneva, da je pogodba najtesneje povezana z državo, v kateri se nahaja nepremičnina“.

50. Da za to vrsto pogodbe velja posebna domneva, ki določa *lex rei sitae*, je mogoče razložiti z dejstvom, da je v tem primeru težišče nepremičnina sama.

51. Poleg tega se zdi, da je zato v poročilu Giuliano Lagarde določeno, da člen 4(3) Rimske konvencije ne zajema pogodb, katerih predmet je izgradnja ali popravilo nepremičnin. [10] Predmet takih pogodb ni pravica do nepremičnine, ampak je opravljanje storitev, kot so dela, ki jih je treba opraviti na nepremičnini. V tem primeru lahko predpostavljam, da bo veljavno pravo, če ga pogodbeni stranki ne izbereta, opredeljeno na podlagi splošne domneve, in sicer bo to pravo kraja prebivališča ponudnika značilne izpolnitve.

52. Drugič, v členu 4(4) Rimske konvencije je določeno, da „[d]omneva iz odstavka 2 ne velja za pogodbo o prevozu blaga. Če je država, v kateri ima prevoznik v trenutku sklenitve pogodbe svojo glavno poslovno enoto, hkrati tudi država kraja nakladanja ali kraja razkladanja ali država, kjer se nahaja glavna poslovna enota pošiljatelja, se domneva, da je pogodba najtesneje povezana s to državo. Za namene uporabe tega odstavka se pogodba o zakupu vozila za en sam prevoz in druge pogodbe, katerih glavni namen je prevoz blaga, štejejo za pogodbe o prevozu blaga.“

53. Vzpostavitev posebne domneve za pogodbo o prevozu blaga je mogoče razložiti z dejstvom, da v mednarodnih odnosih kraj

10 – Glej člen 4(4), četrti pododstavek, poročila Giuliano Lagarde.

običajnega prebivališča ponudnika značilne izpolnitve, torej prevoznika, ker je glavni predmet take pogodbe prevoz blaga, precej pogosto nima objektivne zveze s pogodbo. Tako je, na primer, ko je prevoznik s sedežem v Nemčiji zadolžen za prevoz blaga francoskega pošiljatelja iz Francije v Italijo.

54. Zato pravo te države ureja pogodbo samo, če je država, na ozemlju katere ima prevoznik običajno prebivališče, država, v kateri je kraj nakladanja ali razkladanja ali glavna poslovna enota pošiljatelja. Tako gre za sovpadanje številnih lokacijskih dejavnikov na enem mestu.

55. Če ta pogoja nista izpolnjena, člena 4(4) Rimske konvencije ni mogoče uporabljati.

56. Torej v tej določbi ni določeno, katero rešitev je treba sprejeti.

57. Razumno se mi zdi misliti, da se mora v takih okoliščinah sodišče, ki mora opredeliti pravo, ki se uporablja za pogodbo, sklicevati na splošno pravilo iz člena 4(1) te konvencije. Tako lahko oceni elemente pogodbe, ki mu omogočajo določitev njenega težišča.

58. Zato se postavlja vprašanje, ali v takih okoliščinah zadeva spada na področje splošne domneve, določene v členu 4(2) te konvencije. Mislim, da ne, in to iz naslednjih razlogov.

59. Naj spomnim, da je v členu 4(4) Rimske konvencije določeno, da „[d]omneva iz odstavka 2 ne velja za pogodbo o prevozu blaga“.

60. Menim, da je treba ta prvi stavek razumeti tako, da se domneva iz odstavka 2, če kraj prebivališča prevoznika in kraj nakladanja ali razkladanja ali glavne poslovne enote pošiljatelja nista ista, nikakor ne uporablja.

61. Posebna domneva iz člena 4(4) Rimske konvencije namreč vodi do uporabe prava

kraja prebivališča ponudnika značilne izpolnitve, torej prevoznika.

62. Videli smo, da po presojah avtorjev Rimske konvencije prebivališče prevoznika ni zadosten element za to, da bi se pogodba nanašala na pravo kraja prebivališča. Tesno povezavo pogodbe z državo prebivališča prevoznika mora torej potrditi drug element, in sicer kraj nakladanja, razkladanja ali glavne poslovne enote pošiljatelja.

63. Čeprav so si ti avtorji prizadevali določiti take pogoje za povezavo pogodbe o prevozu blaga s pravom kraja prebivališča prevoznika, se mi zdi, da bi sklicevanje na splošno domnevo iz člena 4(2) Rimske konvencije, ko pogoji niso izpolnjeni, škodilo uporabnosti člena 4(4) te konvencije.

64. Kot sem pojasnil, je pogodba o prevozu blaga kompleksna pogodba, ki ima številne in razpršene navezovalne elemente. Prevoznik ima lahko sedež v Franciji, pošiljatelj v Italiji, prevoz pa lahko poteka med Nizozemsko in Belgijo. Noben od teh krajev ne prevladuje nad drugim. Ravno zato se po mojem mnenju za pogodbe o prevozu blaga v Rimski konvenciji uporabi posebna domneva.

65. Menim, da bo moralo torej sodišče, če pogoji iz člena 4(4) te konvencije niso izpolnjeni, od primera do primera v skladu s splošnim pravilom iz člena 4(1) te konvencije opredeliti državo, ki je najtesneje povezana s pogodbo. [11]

66. Čeprav naj bi bilo v Rimski konvenciji z uporabo domnev uvedeno več predvidljivosti pri uporabi kolizijskega pravila, pa obstaja element, ki je bil uveden z Uredbo Rim I in katerega namen je dokazati, da ostaja v sistemu te konvencije določena prožnost.

11 – Z Uredbo (ES) št. 593/2008 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. junija 2008 o pravu, ki se uporablja za pogodbena obligacijska razmerja (Rim I) (UL L 177, str. 6, v nadaljevanju: Uredba Rim I) je bila odpravljena vrzel člena 4(4) Rimske konvencije. V skladu s členom 5(1) Uredbe Rim I, ki se uporablja za pogodbe o prevozu blaga, se namreč, če pogoji, navedeni v členu 4(4) te konvencije, povzeti v Uredbi Rim I, niso izpolnjeni, uporablja pravo države, v kateri je kraj dostave, o katerem so se dogovorile stranke. Zato bi lahko menil, da sta pravna varnost in predvidljivost uporabe prava prevladali nad prožnostjo uporabe kolizijskega pravila.

67. V členu 4(5) Rimske konvencije je namreč določeno, da „[se] [o]dstavek 2 […] ne uporablja, če značilne izpolnitve ni mogoče določiti. Domneve iz odstavkov 2, 3 in 4 ne veljajo, kadar je glede na vse okoliščine mogoče sklepati, da je pogodba tesneje povezana z drugo državo.“

68. To določbo je treba po mojem mnenju razumeti na naslednji način. Če značilne izpolnitve ni mogoče določiti s pomočjo člena 4(5) Rimske konvencije, se je treba sklicevati na splošno pravilo iz člena 4(1) te konvencije, v katerem je določeno, da se za pogodbo uporablja pravo države, s katero je ta pogodba najtesneje povezana.

69. Poleg tega se lahko tudi v primeru, ko je značilna izpolnitev določena, domneva iz člena 4(2) te konvencije opusti, če je glede na vse okoliščine mogoče sklepati, da je pogodba tesneje povezana z drugo državo. Enako velja glede domnev, določenih v členu 4(3) in (4) Rimske konvencije.

70. V poročilu Giuliano Lagarde je navedeno, da je smisel člena 4(5) ta, da se na drugi strani, ker se z Rimsko konvencijo vzpostavlja splošno kolizijsko pravilo, namenjeno uporabi za skoraj vse vrste pogodb, sodišču prepusti diskrecijska pravica vsakokrat, ko vse okoliščine dokazujejo, da povezavo, za katero se je najprej domnevalo, da je najožja, izpodriva druga. [12]

71. Uporaba člena 4(5) Rimske konvencije je predmet razprave. Zdi se namreč, da se oblikujeta dve pojmovanji. V skladu s prvim je ta določba dopolnilna v primerjavi s splošno in posebnimi domnevami. Zdi se, da so to težnjo, ki je manjšinska, sprejela škotska in nizozemska sodišča. Ta določba bo veljala samo, ko glavna poslovna enota ponudnika značilne izpolnitve pogodbe dejansko ni pomembna kot navezovalna okoliščina. [13]

12 – Glej člen 4(7), četrti in peti pododstavek, poročila Giuliano Lagarde.

13 – Glej predvsem sodbi Hoge Raad der Nederlanden z dne 25. septembra 1992 v zadevi Société Nouvelle des Papeteries de l'AA SA proti BV Machinefabriek BOA (Nederlandse Jurisprudentie 1992, št. 750) in Court of Session (Škotska, Združeno kraljestvo) z dne 12. julija 2002 v zadevi Caledonia Subsea Ltd proti Micoperi Srl (2002 SLT 1022).

72. Domneve iz člena 4(2), (3) in (4) Rimske konvencije se torej obravnavajo kot prednostne.

73. Drugo pojmovanje, ki izhaja iz besedila člena 4(5) te konvencije, je bolj spremenljivo in ohlapno. Zdi se, da domneve opušča brez strogih pravil, [14] saj sodišča izberejo uporabo te določbe, ne da bi vnaprej preučila domneve, ali tako, da obrazložijo neupoštevanje teh domnev.

74. Menim, da je treba zaradi upoštevanja načela pravne varnosti in za zagotavljanje cilja predvidljivosti, za katerega si prizadeva Rimska konvencija, člen 4(5) te konvencije uporabljati, če se dokaže, da domneve iz člena 4(2), (3) in (4) te konvencije ne odražajo dejanske povezave pogodbe s tako določenim krajem. [15]

75. Videli smo namreč, da je bila Rimska konvencija sprejeta zaradi odprave nevšečnosti, ki nastanejo zaradi različnih kolizijskih pravil, in okrepitve predvidljivosti uporabe teh pravil. Poleg tega so to tudi cilji Uredbe Rim I. V šestnajsti uvodni izjavi te uredbe je navedeno, „[d]a bi kolizijska pravila prispevala k doseganju splošnega cilja te uredbe – k pravni varnosti v evropskem pravosodnem prostoru – bi morala biti zelo predvidljiva“.

76. Avtorji Rimske konvencije so zaradi večje stopnje pravne varnosti torej vzpostavili domneve. Te domneve naj bi določile pravo države, ki je domnevno najbolj povezana s pogodbo. Tako je tudi pri zakupni pogodbi, za katero je v skladu s členom 4(3) te konvencije določeno pravo države, v kateri je zadevna nepremičnina.

14 – Glej predvsem sodbo Cour de cassation (Francija) z dne 19. decembra 2006 (Cass com št. 05-19.723). Cour de cassation je presodilo, da „na podlagi člena 4(1) Rimske konvencije pogodbo ureja pravo države, s katero je pogodba najtesneje povezana; iz povezave odstavkov 2 in 5 izhaja, da mora za določitev najprimernejšega prava sodišče, ki obravnava zadevo, primerjati povezave med pogodbo in državo, v kateri ima stranka, ki mora zagotoviti značilno izpolnitev ob sklenitvi pogodbe, običajno prebivališče, na eni strani, in drugo zadevno državo na drugi strani, ter poiskati tisto, s katero je najtesneje povezana“. Glej tudi sodbo High Court of Justice (England & Wales, Združeno kraljestvo) z dne 13. decembra 1993 v zadevi Bank of Baroda proti Vysya Bank ((1994) 2 Lloyd's Rep. 87, 93), v kateri je angleško sodišče namesto domneve iz člena 4(2) Rimske konvencije uporabilo člen 4(5) te konvencije, v katerem se pogodba povezuje s pravom, s katerim je glede na okoliščine vsakega obravnavanega primera najtesneje povezana.

15 – Glej v tem smislu *Zeleno knjigo o pretvorbi Rimske konvencije iz leta 1980 o uporabi prava v pogodbenih obligacijskih razmerjih v pravni instrument Skupnosti in njeni posodobitvi* (COM(2002) 654 konč., str. 27 in 28).

77. Vendar je po mojem mnenju smisel člena 4(5) te konvencije v tem, da če sodišče meni, da tako določeno pravo države ni dejansko povezano s pogodbo, je mogoče domneve, [16] ki so zgolj domneve, opustiti. [17]

78. Če se vrnem k primeru zakupne pogodbe, lahko predpostavljam, da je taka pogodba med dvema francoskima državljanoma, katere predmet je sezonski najem v Italiji, tesneje povezana s Francijo. V tem primeru se več elementov steka k drugi državi, kot je tista, določena z domnevo. Oba pogodbenika sta francoska državljana, pogodba je bila nedvomno sklenjena v Franciji, *a priori* pa naj bi bilo v njunem interesu, da se za pogodbo uporablja francosko pravo, in to že zaradi jezika in ker je to pravo, ki naj bi ga poznala.

79. To prožnost pri uporabi kolizijskega pravila je mogoče utemeljiti z namenom, da se ne predpiše samovoljno pravo države, ki bi bila dejansko samo malo povezana s pogodbo.

80. Poleg tega opažam neko prožnost pri uporabi kolizijskega pravila v členu 4(1), drugi stavek, Rimske konvencije. S to določbo je namreč določeno, da če je mogoče posamezen del pogodbe ločiti od preostale pogodbe in je ta del tesneje povezan z drugo državo, se zanj lahko uporablja pravo te druge države.

81. Zdi se, da je delovna skupina, odgovorna za pripravo projekta Rimske konvencije, že razpravljala o vprašanju razkosanja pogodbe.

82. V poročilu Giuliano Lagarde je namreč navedeno, da „nobena delegacija ni želela spodbujati razkosanja“, ampak „je bila večina strokovnjakov naklonjena dopustitvi take možnosti, če sodišče to naredi izjemoma ter za samostojen in ločljiv del glede na pogodbo in ne na spor“. [18]

83. Po mnenju P. Lagarda je treba pojem ločljivosti pogodbe razumeti strogo. Predvsem dve obveznosti nista ločljivi zato, ker se izvajata v dveh različnih državah. Nato P. Lagarde navaja, da mora biti del pogodbe zato, da bi se obravnaval kot ločljiv, predmet

16 – Glej člen 4(9) poročila Giuliano Lagarde.

17 – Ta možnost je bila med drugim povzeta v členu 4(3) Uredbe Rim I.

18 – Glej člen 4(8), drugi pododstavek, poročila Giuliano Lagarde. Glej tudi člen 3(4) tega poročila.

ločene rešitve, ki je neodvisna od rešitve, podane za druge elemente pogodbe. [19]

84. Tako bi lahko za pogodbo, ki hkrati vsebuje prodajo materiala in obljubo o tehnični pomoči, veljalo različno pravo, saj sta ta vidika objektivno ločljiva. [20]

85. Prav tako naj pojasnim, da je v poročilu Giuliano Lagarde navedeno, da „je treba besedo ‚izjemoma' razlagati v smislu, da mora sodišče razkosanje uporabiti, kolikor je mogoče redko". [21]

86. Izbiro, da se razkosanje dovoli samo izjemoma, je mogoče zlahka razumeti z željo, da se ne škoduje skladnosti pogodbe in da se ne izbere pravo, ki bi vodilo do protislovnih rezultatov. [22]

87. Poleg tega so nacionalna sodišča sama zadržana do uporabe razkosanja. Court of Appeal (England & Wales, Združeno kraljestvo) je na primer navedlo, da se lahko razkosanje znotraj iste pogodbe uporabi le za ločene in samostojne določbe, ki se lahko obravnavajo ločeno od preostalega dela pogodbe. [23]

88. Prav tako je Bundesgerichtshof (Nemčija) precej pred sestavljanjem Rimske konvencije menilo, da je na splošno treba določiti težišče pogodbe in v pravnem razmerju uporabljati eno samo pravo. [24]

89. Razkosanje pogodbe je torej omejeno in ga je zato treba uporabljati izjemoma. Ne sme pripeljati do tega, da se spodkoplje glavni cilj Rimske konvencije, to je zagotoviti določeno predvidljivost pri uporabi kolizijskih pravil.

19 – Lagarde, P., „Le nouveau droit international privé des contrats après l'entrée en vigueur de la Convention de Rome du 19 juin 1980", *RC Dip*, 80(2), april–junij 1991, str. 287.

20 – Mayer, P., in Heuzé, V., *Droit international privé*, 9. izdaja, Montchrestien, Pariz, 2007, št. 710.

21 – Glej člen 4(8), četrti pododstavek, poročila Giuliano Lagarde.

22 – Glej člen 3(4), prvi pododstavek, poročila Giuliano Lagarde.

23 – Sodba z dne 28. julija 1998 v zadevi The Governor and Company of Bank of Scotland of the Mound proti Butcher ((1998) EWCA Civ 1306). Glej tudi sodbi High Court of Justice (England & Wales) z dne 6. novembra 2001 v zadevi CGU International Insurance plc proti Szabo & Ors. ((2002) 1 All ER (Comm) 83) in z dne 4. marca 2003 v zadevi American Motorists Insurance Co (Amico) proti Cellstar Corp & Anor ((2003) EWCA Civ 206, točka 33).

24 – Sodba Bundesgerichtshof z dne 7. maja 1969 (VIII ZR 142/68, DB 1969, 1053).

90. Zdaj bom vprašanja za predhodno odločanje preučil glede na te ugotovitve.

sprašuje o možnosti uporabe razkosanja v pogodbi, kot je ta v obravnavanem primeru. To vprašanje si postavlja predvsem glede dejstva, da so v skladu z veljavnim pravom zastaralni roki pravic, ki izhajajo iz pogodbe, različni.

2. Vprašanja za predhodno odločanje

91. Po mojem mnenju je treba vprašanja za predhodno odločanje obravnavati tako:

95. Mislim, da je treba prvo in peto vprašanje preučiti skupaj. S tema vprašanjema namreč razumem, da predložitveno sodišče od Sodišča zahteva, naj v skladu s sistemom, ki se vzpostavlja s členom 4 Rimske konvencije, določi pravo, ki se uporablja za pogodbo, kot je ta v postopku v glavni stvari.

92. predložitveno sodišče želi s prvim vprašanjem v bistvu najprej izvedeti, ali spada pogodba, kot je zadevna, na področje uporabe člena 4(4) Rimske konvencije.

96. Tako bom po eni strani navedel razloge, zaradi katerih menim, da za to pogodbo ne more veljati člen 4(4) te konvencije, po drugi strani pa razloge, zaradi katerih menim, da mora predložitveno sodišče za določitev prava, ki velja za to pogodbo, v skladu s členom 4(1) te konvencije poiskati državo, ki je najtesneje povezana z zadevno pogodbo.

93. Nato je s petim vprašanjem Sodišče pozvano, naj natančneje določi obseg člena 4(5) te konvencije, ki določa, da domneve, določene v členu 4(2), (3), (4) te konvencije, ne veljajo, kadar je glede na vse okoliščine mogoče sklepati, da je pogodba tesneje povezana z drugo državo.

94. Nazadnje se predložitveno sodišče z drugim, tretjim in četrtim vprašanjem

97. Nazadnje bom pojasnil razloge, zaradi katerih menim, da te pogodbe ni mogoče razkosati.

a) Uporaba sistema, ki se vzpostavlja s členom 4 Rimske konvencije, pri zadevni pogodbi

98. Predložitveno sodišče se sprašuje, ali se lahko pogodba med družbama ICF in MIC opredeli kot pogodba o prevozu blaga in tako zanjo velja člen 4(4) Rimske konvencije.

99. Naj spomnim, da je družba ICF na podlagi te pogodbe družbi Balkenende zagotovila vagone za račun MIC in zagotovila prevoz blaga po železnici med Amsterdamom in Frankfurtom. Samo družba MIC, ki je tretji stranki oddala svoje zmogljivosti nakladanja, se je ukvarjala z izvedbenim delom prevoza.

100. Predložitveno sodišče prav tako navaja, da je družba ICF družba s sedežem v Belgiji, družbi Balkenende in MIC pa imata poslovno enoto na Nizozemskem.

101. Kot sem pojasnil v točki 54 teh sklepnih predlogov, se člen 4(4) Rimske konvencije uporablja samo, če je država, na ozemlju katere ima prevoznik običajno prebivališče, ista kot država, v kateri je kraj nakladanja ali kraj razkladanja ali glavna poslovna enota pošiljatelja. V tej fazi preučevanja ni tako pomembno, ali je pogodbo, sklenjeno med družbami ICF ter Balkenende in MIC, mogoče opredeliti kot pogodbo o prevozu blaga v smislu te določbe.

102. Tako je treba ugotoviti, da v tej zadevi ne gre za iste kraje. Družba ICF ima namreč sedež v Belgiji, medtem ko je sedež sopogodbenic, družb Balkenende in MIC, na Nizozemskem. Poleg tega poteka prevoz od Amsterdama do Frankfurta, kar pomeni, da nakladanje poteka na Nizozemskem, razkladanje pa v Nemčiji.

103. Zato mislim, da čeprav bi bila zadevna pogodba morebiti opredeljena kot pogodba o prevozu blaga v smislu člena 4(4) Rimske konvencije, ta pogodba ne more spadati na področje uporabe te določbe, saj zahtevani pogoji niso izpolnjeni.

104. Zato v skladu s tem, kar sem navedel že prej, menim, da se, če pogoji iz te določbe niso izpolnjeni, uporablja splošno pravilo iz člena 4(1) Rimske konvencije.

105. Predložitveno sodišče mora torej poiskati državo, ki je v zadevi v glavni stvari najtesneje povezana z zadevno pogodbo. Pri tem se lahko upoštevajo številni elementi. Upoštevali se bodo lahko predvsem kraj sklenitve pogodbe, kraj njene izvršitve, kraj sedeža strank in predmet pogodbe. Ti elementi bodo sodišče privedli do kraja sovpadanja, težišča pogodbe.

106. Za nekatere elemente, ki jih je predložilo predložitveno sodišče, se zdi, da za težišče pogodbe postavljajo Nizozemsko. Naj namreč spomnim, da ima družba ICF sedež v Belgiji, družbi Balkenende in MIC na Nizozemskem, prevoz pa je potekal od Amsterdama do Frankfurta.

107. Zato bi se v tej pogodbi moralo uporabljati nizozemsko pravo. Vsekakor bo nacionalno sodišče moralo poiskati državo, s katero je ta pogodba najtesneje povezana.

108. Na podlagi vseh teh elementov menim, da pogodba, katere predmet je zagotovitev prevoznega sredstva za prevoz blaga za določen prevoz, ne spada na področje uporabe člena 4(4) Rimske konvencije, če je poslovna enota podjetja, ki je odgovorno za zagotovitev tega prevoza, v drugi državi, kot je država, v kateri je kraj nakladanja ali razkladanja ali glavna poslovna enota sopogodbenice.

109. Zato menim, da mora nacionalno sodišče za določitev uporabe prava v taki pogodbi v skladu s členom 4(1) Rimske konvencije poiskati pravo države, s katero je ta pogodba najtesneje povezana.

b) Možnost razkosanja

110. Predložitveno sodišče želi z drugim, tretjim in četrtim vprašanjem izvedeti, ali je mogoče razkosanje uporabljati v pogodbi, kot je ta v obravnavanem primeru. To vprašanje si postavlja predvsem glede dejstva, da so v skladu z veljavnim pravom zastaralni roki pravic, ki izhajajo iz pogodbe, različni.

111. Na podlagi teh vprašanj razumem, da želi predložitveno sodišče dejansko izvedeti, ali je mogoče obveznost družb Balkenende in MIC, da dasta protidajatev za obveznost, ki jo je družba ICF izvedla, ločiti od preostale pogodbe, ki so jo sklenile te stranke, kajti od tega, katero pravo se uporablja, je odvisno, ali je tožba družbe ICF zastarala.

112. Kot sem pojasnil, je razkosanje v členu 4(1), drugi stavek, Rimske konvencije predvideno izjemoma.

113. Nazadnje je razkosanje sprejemljivo samo, če je del, za katerega se predvidoma uporablja drugačno pravo, samostojno ločen od celotne pogodbe in če je ta del najtesneje povezan s pravom druge države.

114. Zdi se mi, da bi bilo v tej zadevi težko pomisliti na razkosanje. Predmet pogodbe, sklenjene med družbo ICF na eni strani ter družbama Balkenende in MIC na drugi, je enotna storitev, in sicer zagotoviti prevozno sredstvo za prevoz blaga za določen prevoz, za katero se plača določena vsota denarja. Zdi se, da ta vzajemnost obveznosti strank zahteva enotno uporabo prava v pogodbi.

115. Po mojem mnenju bi bilo drugače, če bi zadevna pogodba obsegala več obveznosti, ki bi bile med seboj ločljive, na primer obveznost, da se blago, potem ko bi bilo dostavljeno v Frankfurt, razvozi po nemškem ozemlju. Ti obveznosti bi se mi tedaj zdeli objektivno ločljivi.

116. Poleg tega dodajam, da čeprav bi lahko bil del pogodbe v zadevi v glavni stvari ločen od preostale pogodbe, ostaja dejstvo, da mora sodišče v skladu s členom 4(1), drugi stavek, Rimske konvencije zagotoviti, da je ta samostojni del tesneje povezan s pravom druge države. Glede na to, kar sem navedel v točkah 106 in 107 teh sklepnih predlogov, se mi zdi težko kateri koli del pogodbe povezati z belgijskim pravom, v skladu s katerim, naj spomnim, tožba družbe ICF ni zastarala.

117. Zato menim, da se pri pogodbi, katere predmet je zagotovitev prevoznega sredstva za prevoz blaga za določen prevoz, člen 4(1), drugi stavek, Rimske konvencije ne uporablja.

V – Predlog

118. Glede na vse zgornje ugotovitve Sodišču predlagam, naj na vprašanja za predhodno odločanje, ki jih je predložilo Hoge Raad der Nederlanden, odgovori:

pogodba, katere predmet je zagotovitev prevoznega sredstva za prevoz blaga za določen prevoz, ne spada na področje uporabe člena 4(4) Konvencije o uporabi prava v pogodbenih obligacijskih razmerjih, na voljo za podpis 19. junija 1980 v Rimu (Rimska konvencija), če je poslovna enota podjetja, ki je odgovorno za zagotovitev tega prevoza, v drugi državi, kot je država, v kateri je kraj nakladanja ali razkladanja ali glavna poslovna enota sopogodbenice.

Pravo, ki se v skladu s členom 4(1), prvi stavek, Rimske konvencije uporablja pri taki pogodbi, je pravo države, s katero je ta pogodba najtesneje povezana. O tej povezanosti se lahko sklepa na primer na podlagi dejstva, da imajo v pogodbi, kot je ta v zadevi v glavni stvari, sopogodbenice sedež na Nizozemskem, kraj natovarjanja pa je v isti državi.

Člen 4(1), drugi stavek, Rimske konvencije je treba razlagati tako, da se za del pogodbe lahko uporablja pravo druge države, če je ta del samostojno ločen od celotne pogodbe. Te zahteve ne izpolnjuje pogodba, kot je ta v obravnavanem primeru, katere predmet enotne storitve je zagotovitev prevoznega sredstva za prevoz blaga za določen prevoz.